

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI GEBELE ZİRVESİ: DİKKAT ÇEKEN NOKTALAR

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Analiz No : 2025 / 41

10.10.2025

7 Ekim 2025 tarihinde Azerbaycanın Gebele şehrinde düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) 12. Devlet Başkanları Zirvesi, Bölgesel Barış ve Güvenlik temasıyla Türk dünyasının siyasi, ekonomik, kültürel ve güvenlik alanlarındaki entegrasyonunu güçlendiren tarihi bir adım olarak öne çıkmıştır. Nahçıvan Anlaşmasından bu yana geçen 16 yılda, TDT, 40 farklı alanda kapsamlı bir işbirliği platformuna dönüşerek bölgesel ve küresel sahnede yükselen bir aktör haline gelmiştir. Bu analizde, Gebele Zirvesinin Türk dünyası ve uluslararası ilişkiler açısından önemi, sembolik ve stratejik anlamları, ekonomik ve güvenlik alanındaki katkıları, tartışmalı Zengezur Koridoru meselesi ve zirveden beklentiler bir uluslararası ilişkiler perspektifiyle değerlendirilmiştir.

Türk Dünyasının Birlik ve Küresel Etki Vizyonu

Gebele Zirvesi, Türk dünyasının ortak kader bilincini ve dayanışmasını pekiştiren bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir. TDT, Nahçıvan Anlaşmasından bu yana siyaset, ekonomi, kültür ve güvenlik alanlarında kaydettiği ilerlemelerle, 2,1 trilyon dolarlık toplam gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) ve üye ülkeler arasındaki ticaretin %7ye yükselmesiyle ekonomik potansiyelini ortaya koymuştur. Türkiye, Orta Koridor, Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu ve savunma sanayii alanındaki öncülüğüyle, TDTnin küresel bağlantısallık ve ekonomik entegrasyon hedeflerini destekleyen önemli bir aktördür. KKTC Cumhurbaşkanı Ersin Tatarın KKTC, Türk Dünyasının Doğu Akdenizdeki stratejik kalesidir ifadesi, Türk dünyasının jeopolitik vizyonunun Akdenize uzanan boyutunu vurgulamış ve zirvenin bölgesel istikrar için sunduğu fırsatları güçlendirmiştir. Gebele Zirvesi, Türk dünyasının küresel sahnede bir aile bilinciyle hareket ederek barış ve refah için yapıcı bir güç olma misyonunu ilerletmiştir.

Azerbaycanın Stratejik ve Sembolik Liderliği

Gebele Zirvesinin Azerbaycanda düzenlenmesi, hem sembolik hem de stratejik açıdan derin bir anlam taşımaktadır. Azerbaycan, 2009 Nahçıvan Anlaşmasının doğum yeri olarak TDTnin temelinde yer almakta ve 2020de toprak bütünlüğünün yeniden tesisiyle Güney Kafkasyada barış ve işbirliği için yeni bir dönem başlatmıştır. Gebele, Azerbaycanın kadim kültürel mirasıyla çağdaş gelişmişliğini birleştiren bir mekân olarak, Türk dünyasının geçmişle geleceği buluşturma çabasını temsil etmektedir. Zirvenin Washington Anlaşmaları sonrası Güney Kafkasyadaki barış sürecinin ivme kazandığı bir dönemde düzenlenmesi, zamanlamasının jeopolitik önemini artırmaktadır. Azerbaycanın enerji ve ulaşım (Orta Koridor, Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu) projelerindeki konumu, TDTnin küresel bağlantısallık ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkıda bulunmaktadır. Bölgesel Barış ve Güvenlik teması, Ukrayna savaşı ve Orta Doğudaki çatışmalar gibi küresel gerilimler karşısında Türk dünyasının birlik mesajını güçlendirmiştir.

Ekonomik İşbirliği ve Gelecek Fırsatları

TDT ülkeleri arasındaki ekonomik işbirliği, Bişkek Zirvesinden devralınan ivmeyle önemli bir ilerleme kaydetmiştir. Türk Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği ile Türk Yatırım Fonu, KOBİleri destekleyerek entegrasyonu artırmış; Merkez Bankaları, Yeşil Finans Konseyi ve Türk Dünyası Sigorta Birliği gibi girişimler ekonomik altyapıyı güçlendirmiştir. Orta Koridor ve enerji projeleri, TDTyi küresel ticarette stratejik bir aktör haline getirmiştir. Gelecekte, dijitalleşme ve yeşil ekonomi (Cleantech Days 2025 gibi forumlarla), ulaştırma-lojistik (Orta Koridorun altyapı yatırımları), tarım-gıda güvenliği (Çolpon-Ata Tarımsal İşbirliği Yol Haritası) ve girişimcilik (Türk Yatırım Fonunun genişletilmesi) alanlarında işbirliği derinleştirebilecektir. Bu adımlar, TDTnin küresel ekonomik güç olma hedefini hızlandıracak ve üye ülkeler arasında ekonomik dayanışmayı pekiştirebilecektir.

Güvenlik ve Jeopolitik Dinamikler

Gebele Zirvesi, TDTnin bölgesel ve küresel güvenlik tehditlerine karşı ortak duruşunu güçlendirmiştir. Bölgesel Barış ve Güvenlik teması, Ukrayna savaşı, Orta Doğudaki çatışmalar ve Güney Kafkasyadaki istikrarsızlık gibi jeopolitik zorluklara yanıt vermeyi hedeflemiştir. Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyevin 2026da ortak askeri tatbikat önerisi, TDTye askeri bir boyut ekleyerek küresel dikkatleri çekmiştir. Güvenlik Konseyi Sekreterleri toplantıları ve savunma sanayii işbirlikleri, istihbarat paylaşımı ve ortak tatbikatlar için zemin oluşturmaktadır. Diplomatik koordinasyon, TDTnin uluslararası örgütlerle genişletilen diyaloğuyla güçlendirilebilir; Budapeşte Bildirisi[1] bu konuda önemli bir referanstır. Washington Anlaşmaları sonrası Güney Kafkasyadaki barış girişimleri, TDTnin bölgesel istikrar için oynadığı rolü göstermektedir.

Zengezur Koridoru: Fırsatlar ve Tartışmalar

Gebele Zirvesinde Zengezur Koridoru, stratejik bir konu olarak öne çıkmıştır. Azerbaycan

Cumhurbaşkanı Aliyevin koridoru vurgulaması, Ermeni basınının yakın takibine ve iç siyasi tartışmalara yol açmıştır. Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan, Zengezur terimini reddederek bölgenin Trump Route for International Peace and Prosperity, TRIPP olarak adlandırılmasını savunmuştur. İsim konusu, Ermenistanda Paşinyana karşı suçlamalara neden olmuştur. Öte yandan, Washington toplantısında Paşinyan, Zengezur Koridorunun Türk dünyasına açılan kapı olması için önemli bir adım attığı için eleştirildiğini de vurgulamak gerekmektedir. Bu koridor, bölgesel barış ve ekonomik işbirliğini destekleme potansiyeline sahip olup, TDTnin küresel bağlantısallık hedefleri açısından kritik bir rol oynamaktadır. Ancak, terminoloji ve siyasi hassasiyetler, Azerbaycan-Ermenistan ilişkilerinde dikkatli bir diplomasi gerektirmektedir.

Zirveden Beklentiler ve Gelecek Vizyonu

Gebele Zirvesi, TDTnin Bişkek Zirvesinden devraldığı ivmeyi daha ileri taşımak için bir fırsat sunmaktadır. Azerbaycanın dönem başkanlığı, TDTnin küresel sahnede görünürlüğünü artırarak siyasi diyaloğu derinleştirecektir. Türk Yatırım Fonunun genişletilmesi, Orta Koridorun geliştirilmesi ve yeşil ekonomi projeleri, ekonomik entegrasyonu güçlendirecektir. Güvenlik alanında, ortak askeri tatbikatlar ve savunma sanayii girişimleri öne çıkarken, Güney Kafkasyadaki barış süreci desteklenecektir. Eğitim, uzay ve kültürel etkinlikler, Türk dünyasının ortak mirasını güçlendirecektir. TDTnin uluslararası örgütlerle diyaloğu ve Türk Haftası gibi girişimler, teşkilatın küresel aktör konumunu pekiştirecektir. Azerbaycanın devraldığı dönem başkanlığı, Gebele Zirvesini TDTnin yeni bir büyüme ve görünürlük aşamasına taşıyan bir dönüm noktası haline getirmiştir.

Sonuç

Gebele Zirvesi, Türk dünyasının siyasi birliğini, ekonomik entegrasyonunu ve kültürel dayanışmasını güçlendirerek TDTyi bölgesel ve küresel sahnede yükselen bir güç haline getirmiştir. Azerbaycanın liderliği, Zengezur Koridoru gibi stratejik projeler ve ortak askeri tatbikat önerisi, TDTnin jeopolitik ağırlığını artırmaktadır. Ancak, Zengezur meselesindeki tartışmalar, bölgesel barış için dikkatli bir diplomasi gerektirmektedir. TDT, aile bilinciyle hareket ederek barış, refah ve istikrar için yapıcı bir güç olma misyonunu ilerletmektedir. Gebele Zirvesi, Türk dünyasının ortak vizyonunu küresel sahnede daha görünür kılarak, Türk Dünyası Vizyonu 2040 hedeflerine ulaşma yolunda önemli bir kilometre taşı oluşturmuştur.

Görsel: https://foto.sondakika.com/haber/2025/10/07/cumhurbaskani-erdogan-gebele-zirve-bildirisi-7-19124774_amp.jpg

[1] Türk Devletleri Teşkilatı Gayriresmî Zirvesi Budapeşte Bildirisi, 21 Mayıs 2025, https://turkicstates.org/u/tdt-budapeste-bildiri.pdf.

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI GEBELE ZİRVESİ: DİKKAT ÇEKEN NOKTALAR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2025 / 41. Ekim 10. Erişim Kasım 22, 2026. https://avimbulten.org/public/tr/Analiz/TURK-DEVLETLERI-TESKILATI-GEBELE-ZIRVESI-DIKKAT-CEKEN-NOKTALAR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır